

Ігнатуша А. Л. Педагогічна практика у професійній підготовці вчителя / А. Л. Ігнатуша // Педагогічна практика у професійній підготовці вчителя: збірник матеріалів засідання міжвузівського проблемного столу викладачів педагогічних вузів Східного регіону (18 лютого 2005 року). – Харків: Константа, 2005. – С. 23–26.

У статті розглянута педагогічна практика у професійній підготовці вчителя.

Ключові слова: практика, професійна підготовка, вчитель.

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ

Педагогічна практика є важливою ланкою в системі професійної підготовки вчителя. Метод викладання можливо вивчити зі слів викладача, по книзі, але виробити вміння застосувати конкретний метод можна тільки у процесі практики, вважав К. Д. Ушинський. Саме на практиці студент розумів, чи правильно він обрав для себе сферу діяльності. Крім того, необхідно пам'ятати про психологічні закономірності формування творчої індивідуальності, яке можливе тільки на основі єдності навчання і діяльності.

Вирішальною необхідною умовою організації практичної підготовки є різнобічна орієнтація майбутнього вчителя на всі сфери педагогічної діяльності: навчальну діяльність учнів та її методичну обґрунтованість, виховну взаємодію та її організацію, дослідно-пошукову роботу та оволодіння її методикою. Умовою формування педагогічної діяльності виступає розвиток у майбутнього вчителя педагогічної самосвідомості й особистої професійної позитивної Я-концепції.

Практика допомагає реально формувати в умовах педагогічного процесу методичну рефлексію, коли для вчителя протягом його роздумів стають засоби і методи особистої педагогічної діяльності, процеси вироблення і прийняття практичних рішень. Аналіз особистої діяльності допомагає практикантові усвідомити труднощі, які виникають у нього в роботі, знайти грамотні шляхи їх подолання. Важливо, щоб студент навчився визначати, які помилки допущено ним у роботі внаслідок недостатніх професійних знань і вмінь (уміння активізувати учнів, організувати їхню самостійну діяльність на уроці, ощадливо використовувати час, добирати темп та методи уроку тощо), а які обумовлені особистими якостями (поведінка на уроці, способи взаємодії, емоційність тощо).

Як зазначається в Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ ст., освіта «є засобом відтворення й нарощування інтелектуального, духовного потенціалу народу, ...дієвим чинником модернізації суспільства, зміцнення авторитету держави на міжнародній арені". Належне виконання цих завдань можливе за умови модернізації насамперед самоосвіти, ключовими позиціями якої мають стати такі принципи, як відродження національно-культурних традицій українського народу, демократизація та гуманізація навчального процесу.

Нині загальноосвітня школа, дитячі дошкільні заклади як суспільні інститути переживають реформи, ознаки яких єдині для всіх учасників навчально-виховного процесу (вихователів, учителів, учнів, батьків), а саме: психолого-педагогічна неготовність навчати і навчатись у нових, нетрадиційних умовах.

Здійснювати справжню, а не декларовану перебудову навчально-виховного процесу й оновлення школи в цілому можуть учителі, які не на словах, а на практиці сприяють розквіту тих п'яти відсотків доброго, що є мінімальним капіталом кожної людини.

Учителеві, вихователю, який працюватиме в закладі нового типу, необхідно докорінно змінити традиційні підходи до процесу навчання. Навчання має бути майстерно організоване педагогом. На занятті має відбуватися діалог, який залишається у свідомості дітей і після його завершення. Щоб уміти організувати такого типу навчання, необхідно не тільки прилучатися до логіки та філософії людського пізнання, а й отримати глибинну підготовку, включаючи оновлення власного мислення та практичне оволодіння механізмами навчання.

Ми спостерігаємо, які різноманітні вимоги ставляться до сучасного педагога, такою ж має бути і його підготовка у процесі навчання у коледжі. Жодна сфера майбутньої професійної діяльності не повинна залишатися для студента "за лаштунками" навчальної роботи, адже педагогічна діяльність багатофункціональна. Спеціальні дослідження виявили понад тисячу різних її складників. Забезпечити студентам можливість практичного ознайомлення з ними мають усі види практичного навчання з 2-го, а на спеціальності "Педагогіка і методика середньої освіти. Фізична культура" з 1-го до 4-го курсу.

На практиці педагогічна діяльність студентів удосконалюється на підставі змістовного фактичного матеріалу, пізнання і результативне засвоєння якого можливе тільки на основі живих вражень та спостереження. Саме у процесі діяльної та тривалої практики виявляється протиріччя між запасом знань, що маєш і що потрібен мати. Це є рухомим фактором безперервної самоосвіти.

Самі студенти практичній підготовці відводять значне місце, висловлюють невдоволення, коли, з їхнього погляду, на навчальних заняттях недостатньою виявляється практична спрямованість знань.

Важливою рисою сучасного навчання є підготовка спеціалістів, які здатні активно засвоювати ситуації соціальних перетворень. Формуванню активної життєвої позиції сприяє такий тип навчання, як "інноваційне навчання".

В основу методики роботи зі студентами методисти Лисичанського педагогічного коледжу поклали принципи нового педагогічного мислення, а саме:

- принцип діалогізації (в обміні інформацією, у рольовій соціальній взаємодії; у міжособистісному спілкуванні забезпечується рівність партнерів, емоційна відкритість та довіра);
- принцип проблематизації (стимулювання тенденцій до інтелектуального зростання, навчання студентів постановки пізнавальних завдань);
- принцип персоналізації (включення особистісного досвіду тих, хто навчається, уміння проектувати педагогічну взаємодію);

- принцип індивідуалізації (орієнтація на специфічність інтересів і здібностей кожного, хто навчається, розвиток творчих можливостей майбутнього педагога).

Головними завданнями педагогічної практики є:

- формування системи професійних знань, умінь, навичок, які необхідні вчителю при виконанні своїх функцій;
- оволодіння способами і тактикою спілкування, які забезпечують встановлення особистісно-орієнтованої взаємодії з дитиною, її батьками, колегами;
- формування творчої професійної позиції в освітньому процесі;
- розвиток здібностей добирати педагогічні технології, адекватні пріоритетним завданням виховання в даному віковому періоді;
- формування культури педагогічної діяльності (культури мовлення, педагогічного спілкування, зовнішнього вигляду);
- оволодіння засобами і методами діагностики особистості;
- розвиток у студентів педагогічної рефлексії та потреби в самопізнанні й самовдосконаленні.

Зміст кожного виду практики визначається пріоритетними завданнями виховання дитини та особливостями методик навчання.

Відповідно до навчального плану педагогічного коледжу студенти проходять різні види навчальних і виробничих практик: позанавчальна виховна робота, психолого-педагогічна, пробні уроки і заняття, літня педагогічна практика, переддипломна тощо. Всі види практики проводяться в умовах, максимально наближених до майбутньої професії. Їх мета – забезпечити єдність теоретичної підготовки педагога з його практичною діяльністю в освітньо-виховних закладах.